

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ УСНОГО ПОСЛІДОВНОГО ПЕРЕКЛАДУ З ОПОРОЮ НА ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ СКОРОПИС

У статті висвітлено проблему вивчення психолінгвістичних засад послідовного перекладу, які створюють підґрунтя для розробки відповідної методики з опорою на перекладацький скоропис.

Усний послідовний переклад є одним з найважливіх серед інших видів перекладу, оскільки він вимагає від перекладача одночасного виконання кількох видів діяльності, спричиняючи значне психологічне навантаження. Однак, на відміну від синхронного перекладу, послідовний переклад дає змогу перекладачеві витратити більше часу на аналіз та перетворення отриманої інформації перед її інтерпретацією. Крім того, у процесі послідовного перекладу перекладач має можливість послуговуватися своїми записами та нотатками. Саме перекладацький скоропис як додатковий засіб фіксації інформації під час перекладу викликає особливу зацікавленість. У науковому доробку акцентується увага на перекладацькому скорописі як елементі знакової системи для фіксації не слів, а думок у вигляді графічних символів, здатних акумулювати і конденсувати вхідну інформацію, покращити увагу та полегшити оформлення тексту перекладу. Представлено його роль і суть в психолінгвістичному сприйнятті іншомовного мовлення. Чим довший відрізок тексту, що відтворюється, тим більшим стає навантаження на пам'ять перекладача, якість роботи якого значною мірою визначається саме розвитком і тренуваністю його пам'яті.

Усний послідовний переклад вимагає використання системи перекладацького скоропису, який є допоміжним засобом для пам'яті. При здійсненні перекладу запис допомагає відновити в пам'яті сприйняте раніше. Процес запису стимулює інтелектуальну активність і сприяє мимовільному запам'ятовуванню.

Звернено особливу увагу на психолінгвістичний аспект сприйняття символів і знаків, про які йдеться в цій статті. Описано, як відбувається виявлення логічних зв'язків, як зменшити психологічне навантаження на пам'ять перекладача й економити час при відтворенні головної думки.

Ключові слова: усний послідовний переклад, перекладацький скоропис, французька мова, система записів, запам'ятовування, пам'ять.

Вступ. В умовах глобалізаційного поступу людства значно зміцнилась позиція перекладача, здатного здійснювати міжмовне посередництво в найрізноманітніших сферах людської діяльності. Збільшення масштабів перекладацької діяльності, підвищення соціальної значущості професійного перекладу, зростаючі потреби суспільства в перекладачах-професіоналах висувають нові вимоги до підготовки перекладачів, здатних забезпечити розвиток міждержавних та міжособистісних контактів на вищому рівні.

У сучасному модернізованому світі особливої ваги набуває підготовка фахівців, здатних здійснювати усний послідовний переклад. Цей вид усного перекладу вимагає від перекладача ефективної та найбільш точної передачі повідомлення, що містить інформацію, необхідну для розуміння адресатом.

Для забезпечення якісного перекладу перекладач може послуговуватися своїми записами, нотатками. Кожен фахівець має право самостійно вирішувати необхідність нотування інформації для перекладу. Для цього спеціалісти використовують перекладацький скоропис, володіння яким є запорукою здійснення якісного та адекватного перекладу.

Але на сьогоднішній день залишається коло нез'ясованих проблем для викладачів-теоретиків і спеціалістів-практиків, зокрема вивчення психолінгвістичних засад усного послідовного перекладу з опорою на перекладацький скоропис.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Усний переклад і особистість перекладача перебувають у полі досліджень широкого спектра фахівців: лінгвістів і психологів, практиків і теоретиків. Ряд вчених звертає увагу на когнітивну складову перекладу. О. Швейцер відзначає особливе "перекладацьке" володіння мовою – рецептивне користування вихідною мовою й репродуктивною мовою перекладу для здійснення акту міжмовної комунікації [1]. У своїх наукових розвідках вчений спирається на поняття комунікативної компетентності, описане Д. Хаймсом, який трактує її як здатність мовця вибирати з доступної йому сукупності

граматично правильних форм ті, що належним чином відображають норми поведінки в реальних актах взаємодії [1, с. 45].

В. Виноградов вважає [16], що сприйняття тексту в процесі перекладу є надзвичайно складним сенсорно-розумовим процесом, заснованим на різних видах і формах аналітичної і синтезуючої роботи органів чуття і мозку. На його думку, перекладач має бути передусім чутливим реципієнтом. Він повинен не тільки осмислювати текст, але й сприймати його образний та емоційний вплив [16, с. 30]. На думку П. Падилл, в усному перекладі 80 % зусиль або когнітивних ресурсів витрачається на аудіювання і тільки 20 % – на процес породження мовлення [4, с. 30].

І. Зимняя визначає переклад як різновид мовленнєво-мислиннєвої діяльності, що має свою специфіку [5; 6; 7; 8; 9]. На її думку, особливість перекладу полягає, по-перше, в тому, що він об'єднує в один складний загальний процес різні мовні дії – рецептивні та продуктивні; по-друге, в тому, що він включає переформулювання однієї і тієї ж думки різними мовними записами і, нарешті, в тому, що перекладу притаманна заданість предмета діяльності – чужої думки [6, с. 33–34].

Проблема психолінгвістичних засад здійснення усного послідовного перекладу є предметом наукових дискусій. Дослідженням перекладу як явища загалом і послідовного перекладу як його різновиду займаються дослідники А. Паршин [2], В. Карабан [17] та О. Чередниченко [14], які наголошують на необхідності застосування різних психолінгвістичних підходів, тактик і технік у процесі перекладу текстів різних жанрів і форм.

Відповідно до окресленої проблеми **метою статті** є дослідження психолінгвістичних особливостей здійснення усного послідовного перекладу з опорою на перекладацький скоропис. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань дослідження**:

- аналіз наявного матеріалу з досліджуваної проблематики;
- обґрунтування перекладацького скоропису як частини пізнавальної діяльності перекладача;
- визначення найбільш продуктивного типу пам'яті для здійснення усного послідовного перекладу з опорою на перекладацький скоропис;
- опис перекладацького скоропису як системи записів, яка ґрунтується на смисловому аналізі змісту тексту;
- визначення складових компонентів перекладацького скоропису;
- характеристика опорних пунктів пам'яті й методів смислового аналізу при здійсненні перекладацького скоропису;
- окреслення взаємозв'язку перекладацького скоропису та процесів запам'ятовування та відтворення тексту перекладу.

Методи та методики дослідження. Послідовний переклад – це усне відтворення тексту засобами іншої мови після його прослуховування, що вимагає значного напруження пам'яті. Однак навіть професійна пам'ять не може гарантувати повного та точного відтворення оригіналу, якщо текст задовгий. Обсяг тексту, який призначено для перекладу, регулюється не перекладачем, а тим, хто говорить. Таким чином, завдання перекладача полегшується або ускладнюється такими чинниками: досвідченість мовця; його вміння чітко та послідовно викладати думки, логічно членувати текст; розуміння специфіки перекладацької діяльності.

Зазначимо, що процес послідовного перекладу – не є виключно трансформацією одного тексту в інший, а складним мовленнєво-мисленнєвим процесом: вихідний текст – пізнавальна діяльність перекладача (осмислення перекладачем вихідного тексту) – породження тексту перекладу.

Специфіка перекладу як особливого виду мовленнєво-розумової діяльності полягає в тому, що він об'єднує в собі процес когнітивного розуміння вихідного тексту і процес створення нового тексту іншою мовою. Процес перекладу ускладнюється запрограмованістю тексту для перекладу – перекладач реалізовує програму, сформовану автором вихідного тексту. Тобто пізнавально-мовленнєва активність перекладача обмежена заданістю повідомлення.

В усному послідовному перекладі важливу роль відіграє швидкий запис змісту тексту оригіналу з використанням особливої знакової системи. З цією метою застосовується так званий перекладацький скоропис, який відрізняється від інших знакових систем запису. Ефективне використання перекладацького скоропису в умовах здійснення усної послідовної перекладацької взаємодії можливе лише при його негайному розшифруванні та відтворенні. Використання перекладацького скоропису через будь-який тривалий проміжок часу матиме критично низьку ефективність, позаяк така система запису не має нічого спільного ні з конспектом, ні з протоколом, ні зі стенографією.

При послідовному перекладі швидкість письма не є тотожною мовленню, значно відстаючи від останнього. Тому дослівне записування не є прийнятним в умовах послідовного перекладу. Тезисне конспектування породжує ймовірність того, що при відтворенні тексту перекладу значна частина інформації пройде поза увагою перекладача. Використання стенографії також недоцільне під час здійснення усного послідовного перекладу, позаяк зорова сенсорна система перекладача має обмеження і не здатна охопити великий обсяг записаного тексту з його подальшим розшифруванням.

Фіксація інформації перекладачем під час продукування мовцем вихідного тексту за допомогою перекладацького скоропису має свої особливості. Так, О. Ребрій зазначає, що необхідно фіксувати кожну думку, але не кожне слово мовця, незалежно від темпу мовлення. З огляду на це, складовими компонентами скороченої форми записів є: а) смисловий аналіз, який забезпечує “економне” формулювання кожного речення, що, в свою чергу, виконує функції опорного пункту пам’яті; б) скорочений літерний запис, що ґрунтується на відомому положенні теорії інформації про надлишковість мови; в) вертикальне розміщення записів, яке забезпечує економність і наочність, а також відображає синтаксичні зв’язки, наявні в реченнях; г) система символів, що мають узагальнену семантику, тобто позначають не окреме слово, а групу понять із схожими семантичними ознаками у вигляді графічних знаків [15, с. 7]. .

Отже, система перекладацького скоропису – це також частина пізнавальної діяльності перекладача, а не виключно технічний засіб фіксації інформації. При перекладацькому скорописі перекладач обробляє отримані дані, виділяючи думки та ідеї, а не слова чи речення.

Зазначимо, що при перекладацькому скорописі мають значення індивідуальні психологічні якості особистості того, хто запам’ятовує. Процес запам’ятовування та відтворення визначається особливим взаємозв’язком: як людина запам’ятовує, так вона і відтворює матеріал.

Різні процеси пам’яті можна класифікувати за такими ознаками:

1. *Що запам’ятовується/відтворюється?* Ідеться про: 1) зовнішні обставини висловлення; 2) зміст висловлення; 3) форму висловлення; 4) мовні компоненти висловлення; 5) лінійні компоненти висловлення.

2. *Як запам’ятовується?* – 1) автоматична безпосередня пам’ять; 2) мимовільна пам’ять; 3) пам’ять облігаторна, завдяки якій людина не може не запам’ятати відповідний матеріал з огляду на її перебування у відповідному суспільному середовищі.

3. *Як відтворюється?* – 1) повне автоматичне відтворення, яке загалом не піддається усвідомленню; 2) автоматичне – як таке, що не піддається відтворенню; 3) напівусвідомлене або цілком усвідомлене відтворення.

4. *Чи довго зберігається запам’ятоване?* Тут можна виділити такі види: 1) пам’ять у межах висловлення; 2) пам’ять у межах певної послідовності висловлення або в межах порівняно невеликого проміжку часу; 3) тривала пам’ять.

При усному послідовному перекладі основною рисою, що вирізняє його з-поміж інших видів, є надмірне навантаження пам’яті. За таких умов при усному перекладі важко, а іноді неможливо утримати в пам’яті всю інформацію, яка надходить. Ми вважаємо, що при різноманітні видів пам’яті, продуктивною для перекладу на слух є пам’ять змісту [10, с. 58–59].

Про пам’ять змісту досить чітко сказано у Л. Виготського: “...ми запам’ятовуємо зміст незалежно від слів. Наприклад, у сьогоднішній лекції мені необхідно передати зміст цілого ряду

книжок, доповідей, і ось я пам'ятаю значення, зміст цього, але в той же час мені важко було відтворити словесні форми всього цього” [13, с. 587].

Дослідження Л. Виготського можна узагальнити такими словами: “...запам'ятовування думок відбувається за законами смислового співвіднесення однієї думки з іншою” [13, с. 588].

У нашому дослідженні система записів ґрунтується на смисловому аналізі змісту тексту, що перекладається. Ця система виконує такі функції: а) забезпечення смислового запам'ятовування, ефективність якого набагато перевищує механічне; б) виділення головного смислу, який у зафіксованому вигляді становитиме опорний пункт пам'яті; в) трансформація тексту для того, щоб його синтаксична структура максимально враховувала специфіку мови перекладу.

Одиницею в усному послідовному перекладі є речення, на рівні якого й проводиться смисловий аналіз. Його головним змістом є виділення основних “згустків” смислу, тобто як найкоротший запис найважливішої інформації, викладеної в тексті оригіналу.

Такі “згустки” функціонують далі як опорні пункти пам'яті. Традиційно головне смислове навантаження несуть підмет (суб'єкт) та присудок (предикат). Другорядні члени речення входять до групи підмета або групи присудка, перекладач у кожному окремому випадку визначає ступінь їх значення та доцільність включення до “згустків” смислу, а отже, й до запису. Таким чином, основними методами смислового аналізу є:

1. Вибір слів з максимальним смисловим навантаженням (підмет та присудок обов'язково, інші члени речення – факультативно, на розсуд перекладача).

2. Вибір слів, що передають реалії, які важко зберігаються в пам'яті (власні імена та числівники).

3. Вживання лексико-семантичних трансформацій (заміна незручних, складних слів і виразів простішими та короткими).

4. Зміна порядку слів (при цьому слід враховувати специфіку мови перекладу).

Першим компонентом перекладацького скоропису (смисловий аналіз йому передуює) є скорочення та скорочений літерний запис, значення якого не можна недооцінювати. Навіть оволодівши досить розгалуженою номенклатурою символів, перекладач не може повністю вилучити слова із своїх записів.

Скорочення, що використовуються в роботі перекладача, можна розділити на кілька категорій. Передусім, це загальноприйнятні акроніми та аббревіатури. Такі скорочення є словами, складеними з початкових літер словосполучень, що використовуються для позначення певного поняття.

Відмінність між акронімом та аббревіатурою полягає в тому, що перший читається як слово за правилами читання, а другий – як буквосполучення. Кваліфікований перекладач має знати якомога більше таких скорочень у тій сфері фахової діяльності, де він спеціалізується, вміти їх розшифрувати та перекладати як у повному, так і в скороченому вигляді.

При скороченому літерному запису треба враховувати жорсткі часові рамки, в яких доводиться працювати усному перекладачеві. З огляду на це він не може дозволити собі нескорочений запис слів, довших за 4-5 літер. Так, слово *spécialisé* є багатозначним, тому його краще записати у вигляді *Sp^{se}*, ніж *Spec*. Інші приклади: *Stat.* можна інтерпретувати як *Statut* або *Statistiques*, тоді коли їхній запис у фор- мі *St^{ut}* та *St^{ics}* відповідно дасть змогу уникнути двозначності. Так само:

<i>Com.</i>	<i>Commission – C^{on}</i> <i>Comité – C^e</i>
<i>Prod.</i>	<i>Production – Pr^{on}</i> <i>PrProducteur – Pr^{eur}</i> <i>PrProduit – Pr^{it}</i> <i>Productivité – Pr^{ité}</i> [12]

Щоб скоротити слово або поняття, перекладачеві варто записати краще перші й останні літери, ніж максимальну кількість перших букв, аби забезпечити найбільшу ефективність його відтворення під час перекладу.

Принцип вертикального розташування записів є другим компонентом перекладацького скоропису, однак за своїм значенням він посідає центральне місце. Саме вертикальне розташування елементів на рівні речення та тексту відрізняє перекладацький скоропис від інших видів скоропису.

Записи мають виконувати функцію опорних елементів для перекладача, тому важливо не тільки знайти й виділити основний зміст в кожному реченні, але й розташувати його складові елементи таким чином, щоб вони «впадали в очі» й не ускладнювали зорове сприйняття. Як показує практика перекладу, максимального ефекту можна досягти, якщо межі кожного речення окреслені, а його головні члени мають своє постійне місце. Така побудова забезпечується вертикальним розташуванням записів або «вертикалізмом». Переваги вертикалізму полягають у тому, що він надає можливість:

а) групувати думки в логічні розповіді з повним чи опосередкованим синтезом в момент читання записів; б) уникати в записах кількість зчеплень, які були б необхідними для зв'язності тексту [3].

Наприклад:

<i>Le rapport qui a trait</i>	→	<u>Rort</u> або:
<i>à l'Europe occidentale...</i>		WEur
<i>Le rapport relatif à</i>	→	Rort
<i>l'Europe</i>		
<i>occidentale est un</i>		<u>WEur int^t</u>
<i>document</i>		
<i>intéressant</i>		

інший приклад:

<i>Les délégations de la</i>	→	Fr
<i>France,</i>		asUK
<i>du Royaume-Uni et des</i>		USA (35)
<i>Etats Unis...</i>		

Не слід забувати, що перекладацький скоропис – це також засіб збільшити час для перекладу. Тому дуже часто в перекладацькому скорописі використовуються ідеограми як інструменти передачі інформації, зосередження уваги, коментування, організації сприйняття. Передусім, ідеограми – це символи, які слугують для полегшення перекладу головного змісту тексту оригіналу з використанням знакової системи, у якій фіксуються не слова, а думки у вигляді графічних знаків.

Номер реєстрації в системі соціального забезпечення Франції видається на перший погляд закодованим: №2-09-40-75-116-270. Але це означає: 2 – особа жіночої статі; 09 і 40 – народжена у вересні 1940 року; 75 – у Парижі; 16 (116) – ця цифра позначає район великого міста чи селища; 270 – належить чи підпорядковується центру [11].

Геометричні фігури в перекладацькому скорописі також набувають нових значень, наприклад: $\triangle$ – *un délégué, un représentant*, а $\square$ – *une région, une zone, un pays, un territoire*; $\bigcirc$ – позначає зустріч та її види).

Висновки. Отже, підсумовуючи результати проведеного дослідження, ми дійшли такого висновку: здійснення усного послідовного перекладу з опорою на перекладацький скоропис вимагає врахування психолінгвістичних засад цієї взаємодії. Процес послідовного перекладу є складним пізнавально-мовленнєвим процесом, який об'єднує в собі когнітивний аналіз вихідного тексту з метою створення тексту перекладу. Надзвичайно важливу роль в

послідовному перекладі відіграє система швидкого запису з метою фіксації основних думок оригінального тексту. Систему перекладацького скоропису розглянули як частину пізнавальної діяльності перекладача, оскільки перекладач під час ведення записів не лише фіксує текст, а й здійснює пізнавальну діяльність, визначаючи думки – “згустки” смислу.

Перспективи подальших досліджень полягають у виробленні методологічних рекомендацій та створенні системи вправ для навчання усного послідовного перекладу з опорою на перекладацький скоропис.

References

1. Shveitser, Aleksandr. 1988. *Teoriia perevoda: status, problemy, aspekty*. Moskva: Nauka.
2. Parshyn, Andrei. 1999. *Teoriia i praktika perevoda*. SPb.: SGU.
3. Li-Wen, Chang. “Investigating Note-taking in Consecutive Interpreting : A thesis submitted to the University of Manchester for the degree of Doctor of Philosophy in the Faculty of Humanities”, accessed April 14, 2014. Mode of access: https://www.research.manchester.ac.uk/portal/files/54565055/FULL_TEXT.PDF
4. Pochhacker, Franz. 1995. “Writings and Research on Interpreting: A Bibliographic Analysis”, *The Interpreters' Newsletter* 6: 17–31.
5. Zimniaia, Irina. 1975. “Psyhologicheskii analiz perevoda kak spetsyficheskogo vida rechevoi deiatel'nosti”. *Materialy Vsesoiuznoi nauchnoi konferencii Teoriia perevoda i nauchnyie osnovy podgotovki perevodchikov*. Moskva.
6. Zimniaia, Irina. 1976. *Smyslovoie vospriyatiye rechevogo soobscheniya*. Moskva.
7. Zimniaia, Irina. 1978. “Psihologicheskiie aspekty obucheniiu govoreniia na inostrannom yazyke”. Moskva: Vysshaya shkola.
8. Zimniaia, Irina. 1973. “Veroyatnostnoe prognozirovaniie v processe sinhronnogo perevoda”. *Predvartelnyie materily eksperimentalnyh issledovaniy pro psyholyngvistike*. Moskva.
9. Zimniaia, Irina. 1970. “K voprosu o roli veroyatnostnogo prognozirovaniia v processe synhronnogo perevoda”. *Voprosy teorii i metodiki prepodavaniia perevoda: tezisy Vsesoyuznoi konferencyiy*. Moskva.
10. Hunchyk, Iryna, and Khaichevska, Tetiana. 2019. “Osoblyvosti navchannia poslidovnomu perekladu z oporoiu na perekladatskyi skoropys”. *Aktualni pytannia inozemnoi filolohii*; 57–62.
11. Sytdykova, Iryna. 2002. “Problema pysma u suchasnyy linhvistytsi”. *Problemy semantyky slova, rechennia ta tekstu* 8:305–309.
12. Rozan, Jean-François. 1984. *La Prise de Notes en Interprétation Consecutive (Librairie de l'université Georg)*. Genève : Libtairie de l'Universite Georg.
13. Vygotskij, Lev. 1982. “Pamyat i yeye razvitie v detskom vozraste”. *Problemy obschei psiholohii* 2: 386–395.
14. Cherednychenko, Oleksandr. 2007. *Pro movy i pereklad*. Kyiv: Lybid.
15. Rebrii, Oleksandr. 2002. *Perekladatskyi skoropys: posibnyk dlia navchannia usnogo poslidovnoho perekladu z anhliiskoi movy*. Vinnytsia: Podillia-2000.
16. Vinogradov, Venedikt. 2001. *Vvedenie v perevodovedenie (obshhie i leksicheskie voprosy)*. Moskva.
17. Karaban, Viacheslav. 2003. *Teoriia i praktyka perekлады z ukraiiskoi movy na anhliisku*. Vinnytsia: Nova knyha.

Гунчик Ирина, Михальчук Светлана. Психолінгвістическіе основы осуществления усного последовательного перевода с опорой на переводческую скоропись. В статье освещена проблема изучения психолінгвістическіе основ последовательного перевода, которые создают основу для разработки соответствующей методики с опорой на переводческую скоропись.

Устный последовательный перевод является одним из самых тяжелых среди других видов перевода, поскольку он требует от переводчика одновременного выполнения нескольких видов деятельности, вызывая значительное психологическое напряжение. Однако в отличие от синхронного перевода последовательный перевод позволяет переводчику тратить больше времени на анализ и преобразования полученной информации перед ее интерпретацией. Кроме того, в процессе последовательного перевода переводчик имеет возможность пользоваться своими записями и заметками. Именно переводческая скоропись как дополнительное средство фиксации информации при переводе, вызывает особый интерес. В научном исследовании акцентируется внимание на переводческой скорописи как элементе знаковой системы для фиксации не слов, а мыслей в виде графических символов, способных аккумулировать и конденсировать входящую информацию, улучшить внимание и облегчить оформление текста перевода. Представлены ее роль и суть в психолінгвістическом восприятии иноязычной речи. Чем длиннее отрезок текста воспроизводится, тем больше становится нагрузка на память переводчика, качество работы которого в значительной степени определяется именно развитием и тренированностью его памяти.

Осуществление усного последовательного перевода требует использования системы переводческой скорописи, который является вспомогательным средством для памяти. При осуществлении перевода запись

помогає відновити в пам'яті восприняте раніше. Процес запису стимулює інтелектуальну активність і сприяє непроизвольному запам'ятовуванню.

Обращено особе увагу на психолінгвістичний аспект сприйняття символів і знаків, указаних в цій статті. Описано, як відбувається виявлення логічних зв'язків, як зменшити психологічну навантаження на пам'ять перекладача і зекономити час при виробленні головної думки.

Ключові слова: усний послідовний переклад, перекладацька скоропис, французький мовний, система запису, запам'ятовування, пам'ять.

Hunchyk Iryna, Mykhalchuk Svitlana. Psycholinguistics Foundations of the Consecutive Interpretation Based on the Interpreter's Note-Taking. The article deals with the problem of studying the psycholinguistic foundations of consecutive interpretation, which create the basis for the development of the appropriate methodology based on the interpreter's note-taking.

Interpreting in the consecutive mode is one of the most difficult among other types of interpretation because it requires conducting several activities simultaneously, causing considerable psychological strain. However, unlike simultaneous interpreting, consecutive interpretation allows the interpreter to spend more time analyzing and converting the information. Moreover, in the course of consecutive interpretation, the interpreter has the opportunity to use records. Interpreter's note-taking, as an additional means of fixing information while interpreting, is of particular interest. The paper focuses on the interpreter's note-taking as an element of the sign system for fixing not words, but thoughts in the form of graphic symbols that can accumulate and condense input, improve attention and facilitate the process of interpreting the text. The psycholinguistic aspects of interpreting notes are presented. The length of the text to be interpreted is directly related to the interpreter's memory. The quality of interpretation is largely determined by the development and training of the interpreter's memory.

Interpreting consecutively requires the use of the interpreter's note taking, that is considered to be an essential tool for memorizing the incoming information. The records help to restore in memory the information previously received. The recording process stimulates intellectual activity and facilitates involuntary memorization.

Particular attention is paid to the psycholinguistic perception of the symbols and signs. The article describes how logical connections are detected, how to reduce the psychological burden on the interpreter's memory, and economize time in order to reproduce the main thought.

Keywords: consecutive interpretation, interpreter's note-taking, French, system of records, memorization, memory.

УДК 811.111'23'42:[316.7:316.658]

Діана Каліщук, Анастасія Буценко

ПСИХОЛІНГВАЛЬНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУГЕСТИВНОЇ ТАКТИКИ ВИКРИВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ В ДИСКУРСІ ТЕРЕЗИ МЕЙ

У статті розкрито поняття політичного дискурсу та його стратегічної організації. Висвітлено основні психолінгвальні засоби реалізації сугестивних стратегій. Встановлено відмінність між такими поняттями, як маніпуляція та сугестія як невід'ємні складові політичного дискурсу. Досліджено явище сугестії та її основні функції. Виокремлено основні стратегії і тактики реалізації сугестивного впливу на масового адресата. Досліджено такі психолінгвальні засоби реалізації сугестивних стратегій, як тактика вилучення інформації, тактика інформаційної генералізації та тактика викривлення інформації. Описано психолінгвальні засоби реалізації тактики інформаційної генералізації, а саме універсальні квантифікатори, інтенсифікатори, модальні оператори можливості/необхідності. Висвітлено основні прийоми реалізації тактики вилучення інформації, як-от: номіналізаційні елементи, неспецифічні номени, пасивні конструкції та суперлативні/компаративні конструкції. Встановлено, що тактика викривлення інформації є основною сугестивною тактикою у виступах Терези Мей. Проаналізовано та систематизовано психолінгвальні засоби реалізації тактики викривлення інформації, як-от: прийом «Читання думок», явище пресупозиції, використання вмонтованих команд. Досліджено явище пресупозиції як найефективнішого прийому реалізації тактики викривлення інформації у дискурсі Терези Мей. Проаналізовано основні види пресупозицій, а саме, ітеративи, дієслова зміни стану, протиставлення та риторичні питання. Досліджено основні засоби реалізації прийому «Читання думок», зокрема *as you know, as you believe, you see, you want, all of us* та ін. Проаналізовано основні приклади вживання вмонтованих команд Терезою Мей у її виступах, а саме звертання до ерудованості та освіченості, вживання повторів та заперечень. Виявлено, що прототиповими сугестогенами тактики викривлення інформації в промовах Терези Мей є пресупозиції, які складають понад 67% від